

จากการศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาแล้ว โรงเรียนบ้านคลองมะนาวน่าจะจัดการเรียนการสอนโดยเน้นความรู้ทางด้านการแปรรูปผลผลิตการประมง การประมง การตลาดและสหกรณ์

นอกจากนี้ควรปลูกฝังเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพบรรพบุรุษ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาที่พบข้างต้นสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยหลักสูตรนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้คือ

1. ให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการแปรรูปผลผลิตด้านการประมง จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนสาธิตวิธีการแปรรูปผลผลิตด้านการประมงอย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง
3. ผู้เรียนบอกวิธีแปรรูปผลผลิตด้านการประมงได้ถูกต้องและนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน
4. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องหลักการใช้สารเคมีในการแปรรูปผลผลิตด้านการประมงอย่างถูกวิธีและไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและผู้บริโภค

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกันและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว เราสามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. ผลผลิตด้านการประมง
2. การแปรรูปผลผลิตทางด้านการประมง
3. หลักการจำหน่ายสินค้า
4. เทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร(ข้าวเกรียบ)
5. การรู้จักและการใช้สารเคมีในการแปรรูปสินค้า

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

เมื่อเราได้คัดเลือกเนื้อหาไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3 ต้องนำเนื้อหามาจัดลำดับตามหลักการสามารถจัดลำดับหัวข้อของเนื้อหาได้ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลผลิตด้านการประมง
2. การแปรรูปผลผลิตด้านการประมง
3. การฝึกปฏิบัติการแปรรูป

4. หลักการจัดจำหน่าย

5. การรู้จักใช้สารเคมีในการแปรรูปผลผลิตที่ปลอดภัย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. การอภิปราย
2. เชิญวิทยากรมาบรรยาย
3. การศึกษานอกสถานที่
4. กระบวนการกลุ่ม
5. การระดมกำลังสมอง
6. ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
7. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. การใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษา ค้นคว้า อภิปรายกลุ่มเพื่อ รวบรวม สรุป ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลผลิตด้านการประมง จากวิทยากรจาก ชุมชน ห้องสมุด สถานที่จริง
2. ศึกษา ค้นคว้า อภิปรายกลุ่มเพื่อ รวบรวม สรุป ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตด้านการประมง จากวิทยากรจากชุมชน ห้องสมุด สถานที่จริง
3. ศึกษา ค้นคว้า อภิปรายกลุ่มเพื่อ รวบรวม สรุป ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าแปรรูปผลผลิตด้านการประมง จากวิทยากรจากชุมชน ห้องสมุด สถานที่จริง
4. ศึกษา ค้นคว้า อภิปรายกลุ่มเพื่อ รวบรวม สรุป ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในแปรรูปผลผลิตด้านการประมง จากวิทยากรจากชุมชน ห้องสมุด สถานที่จริง
5. ฝึกปฏิบัติการแปรรูปผลผลิต(ข้าวเกรียบปู ข้าวเกรียบปลา) โดยเชิญวิทยากรท้องถิ่น มาสาธิต และฝึกปฏิบัติจริง
6. ฝึกปฏิบัติการจัดจำหน่ายสินค้าแปรรูปผลผลิตการประมง(ข้าวเกรียบปู ข้าวเกรียบปลา)
7. อภิปรายสรุปผลและเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและอาจเกิดขึ้นพร้อมทั้ง บรรยายความรู้ที่ได้จาก การจัดทำและจัดจำหน่ายการแปรรูปผลผลิตการประมง

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลความสามารถจากความตั้งใจ ในการศึกษาดูงาน การเอาใจใส่ ภาระให้ศึกษาด้วยตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม และดูผลงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แบบสังเกต และแบบประเมินผลควบคู่กันไป

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง: วัฒนธรรมท้องถิ่น ของนางสาวผ่องพรรณ กงทรัพย์

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองมะขามสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

โรงเรียนบ้านคลองมะขามมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการศึกษา 2 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านคลองมะขาม บ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เศรษฐกิจของชุมชนในหมู่บ้านขึ้นอยู่กับรายได้จากการประกอบอาชีพประมง เป็นส่วนใหญ่

ด้านสังคม

ประชาชนของหมู่บ้านคลองมะขามและคลองสนเป็นหมู่บ้านใหญ่ ความเป็นอยู่ยังเป็นสังคมชนบท ประชาชนส่วนใหญ่มีสองสัญชาติ คือสัญชาติกัมพูชา ประมาณ 50 % จากประชากรทั้งหมด วัฒนธรรมความเป็นอยู่ไม่มีความเรียบร้อยเท่าที่ควร มีแหล่งอบาขมุขากต่อการพัฒนา โดยเฉพาะทางด้านสังคม และประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นคุณค่าทางการศึกษาเท่าที่ควร

ด้านการศึกษา

ประชาชนจบปริญญาตรี 1% จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประมาณ 20% จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประมาณ 40 % นั้นๆ ไม่มีความรู้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวอพยพสัญชาติกัมพูชา

ด้านประชากร

หมู่บ้านคลองสนและคลองมะขามมีประชาชนชาย 1724 คน หญิง 1690 คน รวมทั้งหมด 3414 ประกอบอาชีพประมงประมาณ 600 ครอบครัว ค้าขายประมาณ 150 ครอบครัว และรับจ้าง 230 ครอบครัว

ด้านสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทั้ง 2 หมู่บ้าน ได้แก่ป่าชายเลนและสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ประชาชนส่วนใหญ่สร้างบ้านอยู่ในบริเวณริมป่าชายเลน เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาและป่าชายเลน

การคมนาคม

หมู่บ้านคลองมะขามและหมู่บ้านคลองสนใช้การคมนาคมทางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ส่วนการสื่อสารใช้ได้ทั้งโทรศัพท์ โทรเลข จดหมาย อินเทอร์เน็ต

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

1. ปัญหาทางด้านวัฒนธรรมมีหลากหลายเนื่องจากประชากรประมาณ 50 % มีสัญชาติกัมพูชา จึงยากต่อการพัฒนาวัฒนธรรมให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้
2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจประชากรส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน
3. ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยประมาณ 50% ไม่รู้หนังสือเนื่องจากเป็นชาวอพยพจากประเทศกัมพูชา
4. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปัจจุบันมีประชาชนเป็นจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 จุดมุ่งหมาย

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ตระหนัก และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนได้
2. ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น
3. นักเรียนรู้จักอนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา

1. ศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
3. ความสำคัญของวัด
4. ความสำคัญของการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
5. วิธีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

1. ความสำคัญของการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
2. ศาสนาขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น
3. ความสำคัญของวัด
4. วิธีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
5. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์

1. สาทิต
2. ศึกษาจากสถานที่จริง
3. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมจดบันทึกจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น วัด ผู้รู้ในชุมชน

ห้องสมุด

4. อภิปราย สรุป ข้อควรปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสงบสุข
5. ทดลองปฏิบัติ

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้ารวบรวมวิธีการและความสำคัญของการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น วัด ผู้รู้ในชุมชน ห้องสมุดและช่วยกันจดบันทึกในเรื่องการทำบุญวันธรรมสวนะ การบวชนาค การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน การสวดสัพพลา

2. อภิปราย สรุป ข้อควรปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสงบสุขและวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.พานักเรียนไปวัดคลองมะขามและนิมนต์เจ้าอาวาสเล่าประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัด

4. นักเรียนนำความรู้ที่ได้รู้มา นำมาอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติและเขียนเรียงงาน

5. ให้นักเรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 7 การประเมินผล

การสังเกตผลการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันโดยใช้แบบสังเกต

การตรวจผลงานโดยใช้แบบประเมินผลงาน

ทำแบบทดสอบใช้แบบทดสอบแบบปรนัย

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การจัดทำบัญชีชาวบ้าน

โดยนาย ไชยะ บุญอยู่

ขั้นที่ 1. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

จากการสังเกตสภาพความเป็นอยู่ อาชีพ การดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านโคกทราย สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เลี้ยงกุ้ง รับจ้าง และค้าขาย การประกอบอาชีพบางส่วนจะมีสถานประกอบการขนาดใหญ่ๆ 3-5 สถานประกอบการ นอกนั้นจะมีเป็นรายย่อยๆ

ด้านการตลาด

สินค้าประมงจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อสินค้าถึงสถานที่ประกอบการส่วนรายเล็กจะนำสินค้ามาขายในตลาดคลองใหญ่ หรือที่ทำเรือต่างๆที่มีการซื้อขาย ส่วนการตลาดด้านอื่นจะเป็นลักษณะแลกเปลี่ยนสินค้า ภายในหมู่บ้าน เนื่องจากชุมชนติดชายแดนจึงมีตลาดการค้าชายแดนบ้านหาดเล็ก มีสินค้ามาขายทั้งสินค้าทางทะเล สินค้าเกษตร และสินค้าเทคโนโลยี รายได้โดยเฉลี่ยของคนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นต่ำ

ด้านสังคม

สังคมเป็นสังคมชนบท สภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง และเป็นเส้นทางหลักเส้นทางเดียวในการคมนาคม บ้านเรือนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่สองฝากถนนและติดชายทะเล การคมนาคมขนส่งใช้รถยนต์และเรือ มีร้านค้าและตลาดกลางจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

แหล่งบันเทิงส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร ร้านอาหารกึ่งคาราโอเกะ ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสามัคคีในกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม ชุมชนติดชายแดนประเทศกัมพูชา จึงมีวัฒนธรรมของคนกัมพูชา และคนไทยร่วมกัน เช่นการแต่งงาน

การศึกษา

มีโรงเรียนตั้งแต่อนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบริการการศึกษา นอกโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ

ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น คนในชุมชนบางคนยังอ่านหนังสือไม่ค่อยออก

ด้านประชากร

การเพิ่มประชากรบางส่วนมาจากการอพยพย้ายถิ่นของคนภาคอีสาน คนจากประเทศกัมพูชาบางส่วนประชาชนในท้องถิ่นยังนิยมจ้างแรงงานจากคนกัมพูชาเพราะค่าแรงต่ำ

ด้านสุขภาพอนามัย มีสถานอนามัยบ้านหาดเล็ก และมีโรงพยาบาลคลองใหญ่ประจำอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบทางด้านน้ำเน่าเสีย จากโรงงานทำปลา นากุ้ง แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ถูกทำลาย เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่งที่ราบเชิงเขา ชายทะเล

การกำหนดประเด็นปัญหา

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นดังนี้

1. การศึกษาของคนในชุมชนบ้าน โขดทรายยังอยู่ในระดับต่ำ
2. การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนไม่มีการวางแผนการใช้จ่าย มีเท่าไรก็ใช้จ่ายเท่านั้น

ไม่มีการออม ไม่รู้จักประหยัด

3. นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาไม่สามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเต็มที่ หรือนำไปใช้ในการจัดการครอบครัวได้

4. ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นยังขาดการวางแผนการใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ

5. ขาดการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลทั้ง 5 ด้าน มีแนวโน้มการพัฒนาดังนี้

1. ด้านความรู้ ควรจัดให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1. การตลาด
- 1.2. การจัดทำบัญชีชาวบ้าน
- 1.3. การศึกษาของชุมชนให้สูงขึ้นจนอ่านออกเขียนได้
- 1.4. การจัดการของครอบครัว
- 1.5. การคำนวณการซื้อขายอย่างง่าย

2. ด้านลักษณะนิสัย

2.1 นักเรียนสามารถนำวิธีการด้านการตลาด การจัดทำบัญชีชาวบ้าน การจัดการของครอบครัว ไปใช้ในชีวิตประจำวัน กับครอบครัวได้อย่างมีความสุข

2.2 นักเรียนมีนิสัยซื่อสัตย์ สุจริต รู้จักประหยัด ออมใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า

2.3 นักเรียนเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน มีการวางแผนในครอบครัว

สรุป

จากการศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาแล้ว นักเรียนและคนในชุมชนบ้านโชคทรายควร เน้นและส่งเสริมความรู้ทางด้านการตลาด การจัดทำบัญชีชาวบ้าน การจัดการของครอบครัว และ ขั้นตอนการดำเนินชีวิตที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ควรปลูกฝังเรื่องการมีนิสัย ซื่อสัตย์ สุจริต รู้จักประหยัด อดออม ใช้จ่ายเงิน อย่างคุ้มค่า เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาที่พบข้างต้น สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดทำบัญชีชาวบ้าน การคิด คำนวณด้านการซื้อขายในการประกอบอาชีพอย่างง่าย ๆ การจัดระบบการจัดการของครอบครัว และยังได้ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักประหยัด อดออม ใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า โดยหลักสูตรนี้ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีชาวบ้าน จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และครอบครัวตนเองได้
2. นักเรียนสามารถนำวิธีการคิดคำนวณด้านการซื้อขาย ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
3. นักเรียนมีความรู้เรื่องการจัดระบบการจัดการของครอบครัว และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกัน และกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วเราสามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและหลักการจัดการของครอบครัว
2. การจัดทำบัญชีชาวบ้าน
3. หลักการบริหารงาน
4. การรู้จักและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
5. การคิดคำนวณค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ
6. การแลกเปลี่ยนสินค้ากับเงิน
7. การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับฐานะครอบครัว

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

1. การจัดการและหน้าที่ของสมาชิกภายในครอบครัว

2. ความหมายของการทำบัญชี
3. ประโยชน์ของการจัดทำบัญชี
4. ประเภทบัญชี
5. ขั้นตอนและรายละเอียดการจัดทำบัญชี
6. การสรุปและประเมินผลการจัดทำบัญชี
7. การนำการจัดทำบัญชีชาวบ้านไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. กระบวนการกลุ่ม
2. การระดมกำลังสมอง
3. ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
4. ใช้สถานการณ์จำลอง
5. การอภิปราย
6. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. การศึกษานอกสถานที่

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

1. การจัดการและหน้าที่ของสมาชิกภายในครอบครัวควรใช้วิธีการ การอภิปราย กระบวนการกลุ่ม สถานการณ์จำลอง
2. ความหมาย ประโยชน์ ประเภท ของการทำบัญชี ใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม การระดมกำลังสมอง
3. ขั้นตอนและรายละเอียดการจัดทำบัญชีใช้วิธีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง กระบวนการกลุ่ม การระดมกำลังสมอง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้
4. การสรุปและประเมินผลการจัดทำบัญชี ใช้วิธีการอภิปราย ข้อดี ข้อเสีย กระบวนการกลุ่ม
5. การนำการจัดทำบัญชีชาวบ้านไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้วิธีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง ใช้สถานการณ์จริง ครอบครัวของตนเอง

ขั้นที่ 7 การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความตั้งใจ ความสามัคคี
2. ตรวจสอบผลงาน
3. ติดตามการนำการจัดทำบัญชีชาวบ้านไปใช้ในครอบครัวของตนเอง

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเทคโนโลยีประมง ของนางกรรณิการ์

ขั้นที่ 1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของสังคม

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดตราดในด้านต่างๆสามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและรับจ้าง และอาชีพที่น่าจะทำได้ให้แก่ประชาชนที่อยู่ชายฝั่งทะเลได้แก่ การให้บริการการท่องเที่ยว แต่ขณะนี้ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และภาคเอกชนการตลาด

สินค้าประมงจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อสินค้าถึงสถานประกอบการ รายได้โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นต่ำ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากนอกระบบ กับธนาคาร

ด้านสังคม

สภาพชุมชนเป็นชุมชนชนบท สภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนซีเมนต์ การคมนาคมขนส่งติดต่อสังคมภายนอกด้วยรถยนต์และเรือ มีร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสามัคคีในกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยเหลือกันในหมู่คณะและเครือญาติ

ด้านการศึกษา

มีโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ

ด้านประชากร

การเพิ่มของประชากร คนในท้องถิ่นบางส่วนได้คู่สมรสต่างถิ่น มีการอพยพครอบครัวมาจากต่างถิ่น และต่างประเทศ ประชาชนในท้องถิ่นยังนิยมจ้างแรงงานจากต่างประเทศเพราะค่าแรงต่ำด้านสุขภาพอนามัยบางส่วนยังมีการรักษาตนเอง(หมอชาวบ้าน) มีอนามัยประจำตำบล มีโรงพยาบาลประจำอำเภอและจังหวัด

ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่ง ที่ราบเชิงเขา ส่วนพื้นที่ราบลุ่มมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกมีแหล่งน้ำ มีฝนตกชุก เกือบตลอดปี ส่วนที่ราบบริเวณชายฝั่งนั้นกำลังกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการใช้สารเคมีต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตในบริเวณนั้น

การกำหนดประเด็นปัญหา

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นดังนี้

1. ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน
2. สภาพแวดล้อมกำลังเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
3. นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาขาดทักษะในการประกอบอาชีพอิสระ
4. ครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับต่างๆ ยังขาดความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาชีพที่หลากหลาย
5. ขาดการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและประมงจากหน่วยงานของรัฐ
6. ผู้ปกครองนักเรียนขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาอย่างเต็มความรู้ความสามารถ
7. โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
8. โรงเรียนขาดอัตราจ้างครู

สรุป

ผลการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลทั้ง 5 ด้านและกำหนดประเด็นปัญหาได้แล้วสามารถนำมาผลสรุปถึงแนวโน้มในการพัฒนาดังนี้

1. ด้านความรู้ ควรจัดให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 เทคโนโลยีการเกษตรและประมง
 - 1.2 การตลาดและสหกรณ์เบื้องต้น
 - 1.3 การใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี
 - 1.4 การใช้สารเคมีทางการเกษตรและการประมง
2. ด้านลักษณะนิสัย
 - 2.1 เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วผู้เรียนสามารถในการทำงาน
 - 2.2 มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานในท้องถิ่นได้
 - 2.3 มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

จากการศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาแล้ว โรงเรียนบ้านคลองมะนาวน่าจะเน้นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางการเกษตร การประมง การตลาดและสหกรณ์

นอกจากนี้ควรปลูกฝังเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ
บรรพบุรุษ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาที่พบข้างต้นสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นโดยหลักสูตรนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้คือ

1. ให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีการประมง จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนบอกวิธีใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุดได้อย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน
4. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องหลักการใช้สารเคมีทางการเกษตร การประมงอย่างถูกวิธีและไม่ทำลายสภาพแวดล้อม

ขั้นที่ 3 ขั้นการคัดเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกันและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว เราสามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. หลักการบริหารงาน
2. เทคโนโลยีการประมง
3. หลักการจำหน่ายสินค้าทางการประมง
4. การรู้จักและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

เมื่อเราได้คัดเลือกเนื้อหาไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3 ต้องนำเนื้อหามาจัดลำดับตามหลักการในที่นี้ขอยกตัวอย่างการจัดลำดับเนื้อหาในเรื่องเทคโนโลยีการประมงสามารถจัดลำดับหัวข้อของเนื้อหาได้ดังนี้

1. การเตรียมพื้นที่และเตรียมอุปกรณ์
2. วิธีใช้เทคโนโลยีการประมง
3. การใช้และการดูแลรักษาอุปกรณ์การประมง(อวน แห เรือ ครอบ ไซ)

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. การอภิปราย
2. เชิญวิทยากรมาบรรยาย
3. ใช้สถานการณ์จำลอง

4. กรณีตัวอย่าง
5. การศึกษานอกสถานที่
6. กระบวนการกลุ่ม
7. การระดมกำลังสมอง
8. ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
9. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
10. การใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล อภิปราย เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการประมงและสรุปถึงแนวทางในการปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีการประมง
2. พานักเรียนไปศึกษาการใช้เทคโนโลยีการประมงจากสถานประกอบการ
3. สรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานและแนวทางปฏิบัติได้อาจได้เพิ่มเติมจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. ลงมือปฏิบัติจริงตามแนวทางที่ได้ตกลงไว้
3. ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล อภิปราย เกี่ยวกับการดูแลรักษาอุปกรณ์การประมงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำรา เอกสาร จากห้องสมุดและสรุปถึงแนวทางในการปฏิบัติการใช้และดูแลรักษาอุปกรณ์การประมง
4. ฝึกปฏิบัติจริงตามแนวทางปฏิบัติ
5. สรุปผล การศึกษาค้นคว้า โดยการจัดเป็นนิทรรศการแสดงผลงานการศึกษา

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลความสามารถจากความตั้งใจ ในการศึกษาดูงาน การเอาใจใส่ ขณะให้ศึกษาดูงานด้วยตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม และดูผลงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แบบสังเกต และแบบประเมินผลควบคู่กันไป

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องปลาหมึกแห้ง ของนางกัลยารัตน์ ประเสริฐโช

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นของสังคม

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลคลองใหญ่และประชาชนเขตใกล้เคียงสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

จากการสำรวจโครงสร้างทางเศรษฐกิจในชุมชนบริเวณนี้ ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีสถานประกอบการที่เป็นบริษัทห้างร้านของเอกชนอยู่ไม่มากนัก ประชาชนบางส่วนเป็นข้าราชการ และมีจำนวนมากที่เป็นแรงงานรับจ้างประเภทแรงงานไร้ฝีมือ

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการสำรวจด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่พบว่าประชาชนส่วนมากมีวิถีชีวิตที่เป็นชุมชนแบบชนบท ยังคงมีวัฒนธรรมของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันอยู่มาก และส่วนมากคนในหมู่บ้านเดียวกันก็มักเป็นกลุ่มเครือญาติใกล้เคียง ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีอยู่อย่างเหนียวแน่นทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความแน่นแฟ้นมากขึ้น

3. ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษาของคนในอำเภอลองใหญ่นั้นมีเพียงกลุ่มชนชั้นกลางเท่านั้นที่เห็นความสำคัญของการศึกษาคด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานได้เข้ารับการศึกษาระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป ส่วนกลุ่มคนระดับล่างยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร จึงไม่สนับสนุนให้บุตรหลานได้มีการศึกษาสูงจากภาคบังคับ

4. ด้านประชากร

การสำรวจข้อมูลทางด้านจำนวนประชากรในอำเภอลองใหญ่พบว่ามีประชากรที่เป็นชาวต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัย และประกอบอาชีพต่างๆ โดยเฉพาะอาชีพรับจ้างเป็นจำนวนมาก เนื่องจากนายจ้างคนไทยนิยมใช้แรงงานต่างด้าวเพราะเป็นการลดต้นทุนการประกอบการ เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมียาค่าแรงต่ำ ส่วนคนไทยที่เป็นประชาชนของอำเภอลองใหญ่บางส่วนก็อพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในเมือง โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางที่มีทรัพยากรมากพอที่จะสนับสนุนทางการศึกษา จึงมีการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา และจะส่งผลถึงระยะเวลาหลังจากสำเร็จการศึกษาคด้วย ที่กลุ่มคนเหล่านี้จะไม่ได้กลับเข้ามาอยู่ในภูมิลำเนา เพราะต้องการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่มีอยู่ในเมืองมากกว่าที่จะกลับมาอยู่ที่บ้านเกิด สำหรับคนที่ยังคงอยู่ในท้องถิ่น ส่วนมากก็จะเป็น

แรงงานไร้ฝีมือ หรือเป็นผู้ประกอบการรายย่อยเอง นอกจากนี้ก็มีกลุ่มข้าราชการที่เป็นคนต่างถิ่นที่เข้ามารับราชการอยู่ในอำเภอคลองใหญ่

5. ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในอำเภอคลองใหญ่ จะพบว่าในเขตอำเภอคลองใหญ่ยังคงเป็นเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งยังคงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดรายได้ให้กับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในเขตใกล้เคียงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดอาชีพแก่ประชากรในท้องถิ่น

6. การสื่อสารและการคมนาคม

จากการสำรวจด้านการสื่อสารและการคมนาคม อำเภอคลองใหญ่ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมือง 74 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากประเทศกัมพูชา 16 กิโลเมตร ปัจจุบันมีเส้นทางในการคมนาคมติดต่อกับในเมืองค่อนข้างสะดวก เพราะมีรถรับจ้างซึ่งเป็นรถสองแถว รถแท็กซี่ และรถตู้ให้บริการตั้งแต่ 6 โมงเช้า ถึง 1 ทุ่มทุกวัน ส่วนทางด้านการสื่อสารมีการติดต่อสื่อสารทั้งทางโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต มีที่ทำการไปรษณีย์และโทรเลขเปิดทำการในเวลาราชการทุกวัน
สรุปประเด็นปัญหา

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบประเด็นปัญหาต่างๆดังนี้

1. ประชาชนส่วนมากคือโอกาสทางการศึกษา
2. ขาดการส่งเสริมสนับสนุนทางการศึกษาอย่างเต็มที่
3. ขาดความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ
4. ครูผู้สอนในสถานศึกษาในระดับต่างๆยังขาดความรู้ ความชำนาญในการสอนวิชา

ชีพที่หลากหลาย

5. โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ไม่สามารถจัดการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

6. ขาดแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลด้านสารสนเทศ
7. โรงเรียนขาดอัตรากำลังครู
8. ขาดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยหลักสูตรนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถทำปลาหมึกแห้งเพื่อรับประทานหรือจำหน่ายได้

2. ให้นักเรียนนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

3. ผู้เรียนมีความคิดที่จะศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป และกลับมาพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นภูมิลำเนา

ขั้นที่ 3. การเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกัน และกำหนดจุดประสงค์แล้วทำให้สามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ดังนี้

1. การทำปลาหมึกแห้ง (วิธีทำ วัสดุอุปกรณ์ การดูแลรักษา การจำหน่าย)
2. การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
3. การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา เพื่อนำกลับมาใช้

ในชีวิตประจำวัน

4. จริยธรรมในการดำเนินชีวิต

ขั้นที่ 4. การจัดลำดับเนื้อหา

ตัวอย่างการจัดลำดับเนื้อหาในเรื่องการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการถนอมอาหารมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา เช่น

1. การเตรียมอุปกรณ์
2. วิธีการถนอมอาหาร(การทำปลาหมึกแห้ง)
3. การตลาด
 - 3.1 การบรรจุหีบห่อ หรือบรรจุผลิตภัณฑ์
 - 3.2 การคิดราคาค้นทุนกำไร
 - 3.3 การตั้งราคาจำหน่าย
 - 3.4 การประชาสัมพันธ์

ขั้นที่ 5. การเลือกประสบการณ์

1. การอภิปราย
2. เชิญวิทยากรมาบรรยาย
3. ศึกษาเอกสารสถานที่
4. กรณีตัวอย่าง
5. กระบวนการกลุ่ม
6. การระดมกำลังสมอง

7. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. ฝึกปฏิบัติในประสบการณ์จริง
9. การใช้สื่อการสอน

ขั้นที่ 6. การจัดลำดับประสบการณ์

ตัวอย่างการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง การถนอมอาหารมาศึกษาให้เกิดประโยชน์การเรียนรู้

1. การเตรียมอุปกรณ์ เราสามารถใช้วิธี.การอภิปราย กระบวนการกลุ่ม เชิญวิทยากร มาบรรยาย
2. วิธีการถนอมอาหาร(การทำปลาหมึกแห้ง). เราสามารถใช้วิธีการเชิญวิทยากร มาบรรยาย ศึกษาเอกสารสถานที่ ฝึกปฏิบัติในประสบการณ์จริง กระบวนการกลุ่ม ระดมกำลังสมอง การอภิปราย
3. การตลาด
 - 3.1 การบรรจุหีบห่อ หรือบรรจุผลิตภัณฑ์
 - 3.2 การคิดราคาค่าต้นทุนกำไร
 - 3.3 การตั้งราคาจำหน่าย
 - 3.4 การประชาสัมพันธ์เราสามารถใช่วิธีการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ใช้สื่อการสอน ศึกษาเอกสารสถานที่ ฝึกปฏิบัติในประสบการณ์จริง กระบวนการกลุ่ม ระดมกำลังสมอง ใช้สถาน การจำลอง การอภิปราย

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลความสามารถได้จากความตั้งใจ ในการศึกษาดูงาน การเอาใจใส่ ขณะให้ศึกษาด้วยตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม การให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม และดูผลงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แบบสังเกตและแบบประเมินผลควบคู่กันไป

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการดักโครเชต์ประกอบผ้า ของกุลทิพย์ เคชักดยา

ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพทั่วไป

จากการสำรวจสภาพทั่วไปสามารถสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมนั้นอยู่ในสภาพปานกลางถึงค่อนข้างต่ำถึงแม้จะมีการค้าขายแดนกับประเทศกัมพูชาขึ้น แต่ผู้ที่ทำการค้ากับประเทศกัมพูชาได้นั้นมักจะเป็นผู้ที่มีฐานะดี ซึ่งมีอยู่ไม่มากนัก ส่วนผู้ที่มิได้อยู่ได้น้อยที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นก็ไม่มีโอกาสค้าขายหรือมีอาชีพเสริมให้มีรายได้มากกว่าเดิม นอกจากนั้นยังมีปัญหาด้านการพนันเนื่องจากการเปิดบ่อนที่ประเทศเขมรซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งการไปมาสะดวกทำให้ประชาชนที่ว่างงานนั้นเข้าไปแสวงหาโชคกันมากขึ้น

สังคมวัฒนธรรม

ตำบลคลองใหญ่ชุมชนเมืองประชาชนดำรงชีวิตอย่างทันสมัยมีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมมูลมีแหล่งบันเทิงร้านอาหารร้านคาราโอเกะหลายแห่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ผู้คนนิยมไปทำบุญตักบาตรในวันพระอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนบางส่วนยังนับถือโซคราง มีศูนย์รวมจิตใจคือเจ้าแม่คลองใหญ่ เมื่อสิ้นหวังหรือต้องการสิ่งใดก็มักจะพากันไปบนบานกันที่ศาลเจ้าแม่คลองใหญ่ จึงมีการฉลองศาลเจ้ากันทุกปีเรียกงานนี้ว่างานศาลเจ้าแม่ภายในงานจะมีมหรสพ เช่น ลิเก ภาพยนตร์ รำวง ม้าหมุน

การศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีเพียงบางส่วนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลายและระดับปวช. และมักไม่มีอาชีพที่แน่นอนมั่นคง มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่จบในระดับปริญญาตรีและมีงานทำที่แน่นอน

ในด้านสถานศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ 4 แห่ง คือโรงเรียนอนุบาลวัดคลองใหญ่ โรงเรียนบ้านเนินตาล โรงเรียนบ้านคลองจากและโรงเรียนนครศึกษาส่วนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มี 1 โรงเรียนคือโรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคมเปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

จำนวนประชากร

ประชากรร้อยละ 30 ประกอบอาชีพประมงซึ่งเป็นประมงขนาดเล็กและขนาดกลาง ร้อยละ 30 ประกอบอาชีพค้าขายซึ่งมีทั้งขายของใช้จำเป็น ขายเสื้อผ้า ขายอาหาร ขายผลไม้ อุปกรณ์สื่อสาร ทำร้านอาหาร ร้อยละ 20 ทำอาชีพบริการ เช่น เสริมสวย ตัดเสื้อผ้า รถมอเตอร์ไซด์ซ่อมรถ ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า

ประชาชนส่วนใหญ่มีวัยประมาณ 30-60 ปีขึ้นไป ส่วนในวัยศึกษามากไปศึกษาอยู่ในตัวเมืองตราด จันทบุรี หรือกรุงเทพมหานคร

มีประชากรบางส่วนเป็นชาวกัมพูชาที่เข้ามาทำมาหากินในตัวอำเภอคลองใหญ่ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งอาชีพและปัญหาด้านการสื่อสาร

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คลองใหญ่ยังเป็นพื้นที่ที่ยังมีต้นไม้อุดมสมบูรณ์เนื่องจากไม่มีผู้ลักลอบตัดไม้หรือบุกรุกป่าเนื่องจากมีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชาซึ่งมีอันตรายมากในการที่จะเดินป่าในบริเวณนี้ จึงยังทำให้มีป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์แต่ใช้ประโยชน์อื่นใดไม่ได้นอกจากทำให้เกิดฝนตกชุกตลอดทั้งปีจึงทำให้ไม่ขาดแคลนน้ำมากนักในฤดูแล้ง

ทรัพยากรธรรมชาติที่ยังสามารถทำประโยชน์ได้คือสัตว์น้ำซึ่งปัจจุบันนี้ก็มีจำนวนน้อยลงไปเป็นจำนวนมากทำให้การประกอบอาชีพประมงขนาดเล็กเริ่มมีปัญหามากขึ้น

สภาพแวดล้อมทางด้านสุขภาพอนามัยนั้นยังไม่ค่อยดีเท่าไรเนื่องจากมีประชาชนชาวกัมพูชาเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากซึ่งประชาชนเหล่านี้ยังขาดความรู้ด้านสุขนิสัย มีการทิ้งขยะมูลฝอย และสิ่งสกปรกต่าง ๆ ลงในพื้นที่สาธารณะ บริเวณที่อยู่อาศัยไม่สะอาดเท่าที่ควร

การสื่อสารและการคมนาคม

การเดินทางติดต่อกับตำบลอำเภออื่น จังหวัดใกล้เคียงนั้นมีเส้นทางในการเดินทางอยู่ 2 เส้นทางคือทางบกและทางน้ำ การคมนาคมทางบกนั้นใช้ยานพาหนะคือมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารซึ่งมีทั้งแท็กซี่ รถตู้

ด้านการสื่อสารนั้นมีการติดต่อสื่อสารที่สะดวก และรวดเร็วคือมีทั้งที่ทำกาไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์สาธารณะ บริการอินเทอร์เน็ตราคาถูกของไปรษณีย์ นอกจากนั้นยังมีร้านเกมที่บริการอินเทอร์เน็ตด้วยส่วนการสื่อสารด้านอื่นๆเช่น โทรทัศน์ วิทยุ นั้น มีแทบทุกครัวเรือน

สรุป

จากการสำรวจสภาพทั่วไปใน 6 ด้านทั้งด้านการศึกษา จำนวนประชากร อาชีพ เศรษฐกิจ การสื่อสารฯ สามารถสรุปเป็นประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ประชาชนไม่มีอาชีพที่แน่นอนมั่นคง

2. ประชาชนไม่มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพ
3. ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน
4. ปัญหาโรคติดต่อเช่น โรคเอดส์
5. ปัญหาด้านการพนัน

แนวโน้มด้านการพัฒนา

ด้านลักษณะนิสัย

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำเนินชีวิตในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัวเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ ญาติพี่น้อง

ด้านความรู้

ให้มีความรู้ด้านงานอาชีพเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้หารายได้เพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ขั้นที่ 2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถักโครเชต์ประกอบผ้าได้สวยงาม ใช้งานได้จริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน

ขั้นที่ 3 เนื้อหา

1. การวางแผนในการดำเนินงาน
2. การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์
3. ขั้นตอนและวิธีการทำงาน
4. การแก้ไขปรับปรุงผลงาน
5. การออกแบบ
6. การคิดราคาค่าต้นทุน ราคาจำหน่าย
7. การบริการ

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

1. การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์
2. การออกแบบผลงาน
3. การวางแผนในการดำเนินงาน
4. ขั้นตอนและวิธีการทำงาน
5. การแก้ไขปรับปรุงผลงาน
6. การคิดราคาค่าต้นทุน ราคาขาย

7. การบริการและประชาสัมพันธ์

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์

1. ศึกษาด้วยตนเอง
2. รวบรวมข้อมูล
3. สังเกต
4. ทดลอง
5. เปรียบเทียบ
6. ทดลอง
7. จำแนก
8. ปฏิบัติจริง
9. ปรับปรุง
10. กำหนดแนวทาง
11. จัดนิทรรศการ
12. ศึกษาจากสถานที่ยุติธรรม
13. เชิญผู้รู้ วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบรรยาย
14. สานิต

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์

1. การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ ใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เชิญวิทยากรมาบรรยาย
อภิปราย สังเกต เปรียบเทียบ จำแนก วิเคราะห์
2. การออกแบบผลงาน อาจเลือกใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สังเกตเชิญวิทยากร ผู้รู้
มาบรรยาย สานิต อภิปรายกำหนดแนวทาง ปฏิบัติจริง
3. การวางแผนในการดำเนินงานอาจเลือกใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เชิญวิทยากร
ผู้รู้มาบรรยาย สานิต อภิปราย สรุป ปฏิบัติจริง
4. ขั้นตอนและวิธีการทำงาน อาจเลือกใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เชิญวิทยากร ผู้รู้
มาบรรยาย สานิต อภิปราย กำหนดแนวทาง สรุป ลงมือปฏิบัติจริง
5. การแก้ไขปรับปรุงผลงานอาจเลือกใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เปรียบเทียบ
ปรับปรุง กำหนดแนวทาง เชิญวิทยากร ผู้รู้มาบรรยาย อภิปรายและ กำหนดแนวทาง สานิต ลง
มือปฏิบัติจริง
6. ร่วมกันอภิปรายถึงรูปแบบ วิธีการจัดจำหน่าย การคิดราคาค้นทุน กำไร
7. หลักการบริการและประชาสัมพันธ์อาจเลือกใช้วิธี ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เชิญ

วิทยากร ผู้รู้มาบรรยาย อภิปรายสาธิต ปฏิบัติจริง ปรับปรุงแก้ไข

8. จัดนิทรรศการผลงานทั้งหมดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานถึงขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นความ
สำเร็จของผลงาน

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

1. ทดสอบเรื่องการคิดราคาค่าต้นทุน กำไร โดยตั้งโจทย์ปัญหา ร้อยละ กำไร ขาดทุน แล้ว
ให้นักเรียนหาคำตอบ

2. ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติงานโดย
สังเกตลักษณะนิสัยในด้านความสนใจ ความตั้งใจ ความกระตือรือร้น การทำงานกลุ่ม การแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. ใช้แบบประเมินผลงานเพื่อประเมินผลสำเร็จของงาน ในด้านความสวยงาม ทนทาน
ใช้ได้จริง เหมาะสม ราคาย่อมเยา

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเลี้ยงปลาในกระชัง ของนางจินตนา สมร่วง

การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของสังคม

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลบ้านคลองมะนาวอำเภอคลองใหญ่สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม(สวนเงาะ สวนทุเรียน สวนยาง) การประมง(เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา) และอาชีพที่น่าจะทำได้ให้แก่ประชาชนที่อยู่ชายฝั่งทะเลได้แก่ การให้บริการการท่องเที่ยว แต่ขณะนี้ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และภาคเอกชนการตลาด

ส่วนใหญ่ด้านสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าประมงจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อสินค้าถึงสถานประกอบการ รายได้โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นต่ำ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากนอกระบบ กับธนาคาร

ด้านสังคม

สภาพชุมชนเป็นชุมชนเมืองผสมชนบท และบางส่วนประชาชนมีเชื้อสายกัมพูชา สภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง การคมนาคมขนส่งติดต่อสังคมภายนอกด้วยรถยนต์และเรือ มีร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสามัคคีในกิจกรรมทางศาสนา มีวัดประจำหมู่บ้านชื่อวัดคลองมะนาวเป็นศูนย์รวมด้านจิตใจของประชาชนในหมู่บ้านคอยช่วยเหลือกันในทุกๆด้านและเครือญาติ

ด้านการศึกษา

มีโรงเรียนประถมศึกษาที่ให้บริการตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีบริการการศึกษานอกโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำ

ด้านประชากร

การเพิ่มของประชากร คนในท้องถิ่นบางส่วนได้คู่สมรสต่างถิ่น มีการอพยพครอบครัวมาจากต่างถิ่น และต่างประเทศ ประชาชนขาดการวางแผนครอบครัว ไม่มีการคุมกำเนิด ทำให้มีอัตราการเพิ่มประชากรอยู่ในระดับสูง เป็นผลทำให้ประชากรขาดคุณภาพ นอกจากนี้ประชากรในท้องถิ่นยังนิยมจ้างแรงงานจากต่างประเทศเพราะค่าแรงต่ำด้านสุขภาพอนามัยบางส่วนยังมี

การรักษากันเอง(หมอชาวบ้าน) และขาดการดูแลเรื่องสุขภาพ ต้องให้เกิดการเจ็บป่วยก่อนถึงทำการรักษา และเห็นว่าการป้องกันและดูแลสุขภาพไม่ใช่สิ่งสำคัญมีอนามัยประจำตำบล ตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 5 กิโลเมตร

ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่ง ที่ราบเชิงเขา ส่วนพื้นที่ราบลุ่มมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก มีแหล่งน้ำ มีฝนตกชุก เกือบตลอดปีส่วนที่ราบบริเวณชายฝั่งนั้นกำลังกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการใช้สารเคมีต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตในบริเวณนั้น

การกำหนดประเด็นปัญหา

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นดังนี้

1. ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน
2. สภาพแวดล้อมกำลังเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
3. นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา ยังขาดทักษะในการประกอบอาชีพอิสระ
6. ครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับต่างๆ ยังขาดความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาชีพที่หลากหลาย
7. ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง
8. ขาดการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรและประมง
9. ผู้ปกครองนักเรียนขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาอย่างเต็มความรู้ความสามารถ
9. โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

สรุป

ผลการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลทั้ง 5 ด้านและกำหนดประเด็นปัญหาได้แล้วสามารถนำมาผลสรุปถึงแนวโน้มในการพัฒนาดังนี้

1. ด้านความรู้ ควรจัดให้มีการรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 เทคโนโลยีการเกษตรและประมง
 - 1.2 การตลาดและสหกรณ์เบื้องต้น
 - 1.3 การใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี

1.4 การใช้สารเคมีทางการเกษตรและการประมง

2. ด้านลักษณะนิสัย

2.1 เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วผู้เรียนสามารถในการทำงาน

2.2 มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานในท้องถิ่นได้

2.3 มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น

และของไทย

จากการศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาแล้ว โรงเรียนบ้านคลองมะนาวซึ่งเป็นสถานศึกษาเพียงแห่งเดียวในตำบลนี้ควรจะเน้นความรู้ทางด้านงานอาชีพเกี่ยวกับเกษตร การประมง การตลาด นอกจากนี้ควรปลูกฝังเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพบรรพบุรุษ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาที่พบข้างต้นสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นโดยหลักสูตรนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้คือ

1. ให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีการเกษตร นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับปรุง(การเลี้ยงปลาในกระชัง) วิธีการประกอบอาชีพจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. ผู้เรียนสาธิตวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง

3. ผู้เรียนบอกวิธีใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุดได้อย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องหลักการใช้สารธรรมชาติแทนสารเคมีใน การประมงอย่างถูกวิธีและไม่ทำลายสภาพแวดล้อม

ขั้นที่3 ขั้นการคัดเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกันและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว เราสามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. หลักการจัดการและบริหารงาน(การเลี้ยงปลาในกระชัง)

2. หลักการจำหน่ายสินค้า การคิดราคาต้นทุนกำไร

3. การเลี้ยงสัตว์ปลาในกระชัง

4. การรู้จักและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

5. การใช้สารธรรมชาติทดแทนสารเคมี

6. การแปรรูป

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

เมื่อเราได้คัดเลือกเนื้อหาไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3 ต้องนำเนื้อหามาจัดลำดับตามหลักการ เราสามารถจัดลำดับหัวข้อของเนื้อหาได้ดังนี้

1. การเตรียมพื้นที่และเตรียมอุปกรณ์
2. การคัดเลือกพันธุ์ปลา
3. การเลี้ยงและการดูแลรักษา
4. การจัดจำหน่าย
5. การแปรรูป

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษา ค้นคว้า
2. อภิปราย
3. รวบรวมข้อมูล
4. เชิญวิทยากรมาบรรยาย
5. ใช้สถานการณ์จำลอง
6. กรณีตัวอย่าง
7. การศึกษานอกสถานที่
8. กระบวนการกลุ่ม
9. การระดมกำลังสมอง
10. ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
11. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
12. การใช้สื่อการเรียนการสอน
13. สรุปผล
14. จัดนิทรรศการ

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษา ค้นคว้า อภิปราย รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ เตรียมบ่อ เตรียมอุปกรณ์ จากวิทยากรหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น ศึกษาจากเหตุการณ์จริง ห้างสมุด แล้วสรุปผลที่ได้

2. การคัดเลือกพันธุ์ปลานั้นเราสามารถจัดประสบการณ์ให้โดยการอภิปรายกลุ่มศึกษา ดูงานจากสถานการณ์จริง ทดลองปฏิบัติ ปฏิบัติการจริงหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

3. ศึกษา ค้นคว้า อภิปราย รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการใช้สารธรรมชาติแทนสารเคมี จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ศึกษาจากเหตุการณ์จริง ห้องสมุด แล้วสรุปผลที่ได้
4. การเลี้ยงและการดูแลรักษานั้นเราสามารถจัดประสบการณ์ให้คหคการศึกษาดูงาน เชิญวิทยากรท้องถิ่น และ ให้มีการฝึกปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริง หรือใช้สถานการณ์จำลอง
5. การจำหน่ายนั้นเราสามารถจัดประสบการณ์ให้โดยการใช้สถานการณ์จำลองหรือ การศึกษาดูงานนอกสถานที่
6. ศึกษา ค้นคว้า อภิปราย รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา ตั้งแต่ การ เตรียมอุปกรณ์ วิธีการ การบรรจุหีบห่อ การจัดจำหน่ายจากวิทยากรหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น ศึกษาจากเหตุการณ์จริง ห้องสมุด แล้วสรุปผลที่ได้
7. ดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา โดยการแบ่งกลุ่มที่สนใจร่วมกันและช่วยกัน ดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์
8. อภิปรายสรุปผลการทำงาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลา
9. ดำเนินการจัดจำหน่ายพร้อมทั้งอภิปรายถึงปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา
10. สรุปผลทั้งหมด จัดนิทรรศการ

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลความสามารถดูจากความตั้งใจ ในการศึกษาดูงาน การเอาใจใส่ ขณะให้ศึกษาดูด้วยตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม และดูผลงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แบบสังเกต และแบบประเมินผลควบคู่กันไป

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการปั้นดินไทย

โดยนางวนิดา พิมพ์บุญมา

ขั้นที่ 1. การสำรวจสภาพทั่วไป

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองม่วงคือหมู่ 2 และหมู่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ในด้านต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำประมงชายฝั่ง และเกษตรกรรม(ทำนา) ซึ่งมีน้ำให้ทำเพียงปีละ 1 ครั้ง นอกฤดูทำนาบางส่วนจะปลูกข้าวโพด เสริมรายได้ ได้เพียงเล็กน้อย ส่วนการทำประมงริมฝั่งก็เป็นเรือเล็กๆ ออกหาปลา หาปลา หมีกตามฤดูกาลเท่านั้น ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอเพียงในการเลี้ยงครอบครัว

อาชีพที่น่าจะทำได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอีกอาชีพหนึ่งที่น่าจับตามองคือการบริการนักท่องเที่ยวเนื่องจากโรงเรียนและหมู่บ้านอยู่ริมชายทะเลมีหาดبانขึ้น ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทางราชการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอ มีหาดทรายสวยงามมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นประจำตลอดปี

ด้านสังคม สภาพชุมชนเป็นแบบสังคมชนบท มีบ้านปลูกอยู่ห่างๆกัน สภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนราดยาง มีบางส่วนเป็นถนนลูกรัง ความสัมพันธ์ในชุมชนอยู่กันแบบพี่แบบน้องแบบเครือญาติ มีความสามัคคีในค่านิยมบุญ และประเพณีทางศาสนา

สภาพครอบครัวส่วนใหญ่ มีปัญหาการหย่าร้าง แม้มีสามีหลายคน บิดามีภรรยาหลายคน และมีลูกหลานมากมายหลายคน มีการแต่งงานหรือมีครอบครัวตั้งแต่อายุน้อย(ไม่ถึง 20 ปี) ทำให้มีลูกหลานน้อย จึงเกิดปัญหาต่างๆตามมา

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลหนึ่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงต่ำ เพราะโรงเรียนขาดบุคลากร มีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูต้องทำงานด้านอื่นๆหลายด้าน ทำให้สอนได้ไม่เต็มที่ นอกจากนั้น โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การสอนหลายๆอย่าง

ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย คือจบการศึกษาแค่ชั้น ป.4 หรือชั้น ป.6 และไม่ค่อยสนใจ นิยมส่งเสริมให้บุตรหลานศึกษาต่อมากนัก เพราะมีรายได้ไม่พอ มีฐานะยากจน จึงมักให้ลูกหลานออกมาช่วยทำมาหากินมากกว่าส่งเสริมให้เรียนต่อ ปัจจุบันแนวโน้มนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมีจำนวนมากขึ้น คนที่ไม่มีทุนก็เริ่ม

เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยการเข้าศึกษาต่อแบบ กศน. หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน กันมากขึ้น

ด้านจำนวนประชากร ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทย มีการอพยพน้อย(เขมร) แต่จะมีการโยกย้ายบ่อยเนื่องจากต้องติดตามบิดา- มารดา ไปรับจ้างไปซังที่ต่างๆบ่อยๆ ด้านสุขภาพอนามัย ชาวบ้านยังมีสุขนิสัยในการอุปโภค บริโภค ไม่ดีนัก และยังมีไข้ป่า(ไข้มาลาเรีย) ไข้เลือดออกระบาดอีกมาเนื่องจากการนอนมุ้งไม่กางมุ้ง

ด้านสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์มีป่าชายเลนที่ค่อนข้างสมบูรณ์เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำประเภทปู ปลา กุ้ง เป็นอย่างดี มีชายทะเลที่ขาวสะอาดตา แต่ก็มีเศษขยะที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวทิ้งเศษอาหาร เศษขยะลงบนพื้นทราย ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นดินทรายทำการเกษตรไม่ค่อยได้ถ้าเป็นพื้นที่น่าจะเป็นดินผสมระหว่างดินเหนียวกับดินทราย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้านสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านอาศัยป่าชายเลนและลำคลองในการประกอบอาชีพค้าปู จับปลาขาย ปัจจุบันประชากรเพิ่มมากขึ้นมีผู้จับปู ปลามากขึ้น ทำให้จำนวนสัตว์น้ำลดน้อยลง ทำให้ประชาชนมีรายได้น้อยลงด้วย และมีการทำนา กุ้งซึ่งปล่อยน้ำเสียลงลำคลองทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง

ด้านการท่องเที่ยว มีประชาชนบางส่วนประกอบร้านอาหารเพื่อขายให้นักท่องเที่ยว ด้านการใช้ดิน มีการใช้เป็นจำนวนน้อยลงมาก ส่วนใหญ่จะปล่อยทิ้งไว้จนกว่าจะถึงหน้าฝนในฤดูทำนาอีกครั้งหนึ่ง

ด้านการคมนาคม การคมนาคมในหมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้จักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ ถนนในหมู่บ้านเป็นถนนราดยาง มีเพียงบางส่วนเป็นถนนลูกรัง การติดต่อกับสังคมภายนอกเป็นไปอย่างค่อนข้างสะดวกสบาย มีรถโดยสารตลอดวันการติดต่อสื่อสาร นั้นมีบริการโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์

การกำหนดประเด็นปัญหา จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พอสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ประชาชนมีฐานะยากจน เนื่องจากมีรายได้น้อยไม่แน่นอน
2. ประชาชนที่มีที่ดิน ขาดความรู้ใ้สการใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์(การพัฒนาที่ดิน)
3. สภาพครอบครัวไม่พร้อมมีปัญหาครอบครัว
4. ขาดการส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสม
5. ขาดความรู้ทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษา ผู้ปกครองขาดการสนับสนุนให้

บุตรหลานเรียนต่อ

6. โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนทำให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มศักยภาพ

7. เด็กไม่สนใจเรียนเพราะจบก็ออกไปช่วยพ่อแม่ทำงาน

8. โรงเรียนขาดอัตรากำลังครู

9. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และใช้ไม่ถูกต้อง

แนวโน้มในการพัฒนา

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลการสำรวจทั้ง 5 ด้าน และประเด็นปัญหาสามารถนำมาผลมาสรุปถึงแนวโน้มในการพัฒนาดังนี้

1. ด้านความรู้ ควรให้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

1.1 เทคโนโลยีการเกษตรเบื้องต้น และการใช้ที่ดินเบื้องต้น

1.2 การใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี การอนุรักษ์ทรัพยากรที่มี

1.3 การสร้างงานที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น นั่นคือนำทรัพยากรที่มีมาประดิษฐ์

ด้านหัตถกรรมเพื่อขายแก่นักท่องเที่ยว

1.4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีมาพัฒนาและจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้

2. ด้านลักษณะนิสัย

2.1 เมื่อนักเรียนเรียนจบแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบการทำงานและมีรายได้

2.2 มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานในชุมชนหรือท้องถิ่นได้

2.3 มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ รู้จักรักท้องถิ่นและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.4 รู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. นักเรียนมีความรู้สามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาจัดทำชิ้นงานหัตถกรรมเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้ ได้

2. ผู้เรียนมีความรู้ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นและรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธี รู้จักหวงแหนและอนุรักษ์ไว้ให้มืออยู่ตลอดไป

ขั้นที่ 3 เนื้อหาของหลักสูตร

1. การประดิษฐ์ดอกไม้ ถักว้ายไม้จากดินไทย เพื่อจำหน่าย

2. การรู้จักและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า และรู้จักวิธีรักษา

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหาของหลักสูตร

การประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย เพื่อจำหน่ายเป็นที่ระลึก

1. การเตรียมอุปกรณ์ เช่น ดินที่ใช้ปั้น แบบพิมพ์ดอกไม้ เหล็กคดถึง พู่กัน สีเพ้นท์ เครื่องรีดดิน ขอนไม้เล็กๆในท้องถิ่น หญ้ามอส กาวลาเท็กซ์
2. การสาธิตวิธีทำ
3. หลักการทำ การผสมดิน การรีดดิน การใช้แบบพิมพ์ การคดถึงกลีบดอก การเพ้นท์สีดอกตามต้องการ การเข้าดอก การทำใบ การเข้าช่อดอก การเข้าต้น การทำเป็นกระถาง หรือติดขอนไม้ การตกแต่งใส่ราก
4. การลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญ
5. วิเคราะห์คำนวณต้นทุน
6. การจัดจำหน่าย ทำเลที่ตั้งร้าน

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. การอภิปราย
2. เชิญวิทยากรมาบรรยายและสาธิต
3. ดูของจริง
4. การศึกษานอกสถานที่
5. กระบวนการกลุ่ม
6. กรณีตัวอย่าง
7. การระดมกำลังสมอง
8. การลงมือปฏิบัติจริง ในสถานการณ์จริง
9. การใช้สถานการณ์จำลอง
10. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
11. การใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

1. การเตรียมอุปกรณ์ เช่น ดินที่ใช้ปั้น แบบพิมพ์ดอกไม้ เหล็กคดถึง พู่กัน สีเพ้นท์ เครื่องรีดดิน ขอนไม้เล็กๆในท้องถิ่น หญ้ามอส กาวลาเท็กซ์ ขั้นตอนนี้สามารถใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การระดมกำลังสมอง การอภิปราย
2. การทำ การผสมดิน การรีดดิน การใช้แบบพิมพ์ การคดถึงกลีบดอก การเพ้นท์สีดอกตามต้องการ การเข้าดอก การทำใบ การเข้าช่อดอก การเข้าต้น การทำเป็นกระถางหรือติดขอนไม้ การตกแต่งใส่รากขั้นตอนนี้สามารถใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากผู้รู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น การระดมกำลังสมอง การศึกษาดูงานนอกสถานที่ ใช้กระบวนการกลุ่ม การอภิปรายสรุป

3. การสาธิตวิธีทำ ขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสาธิต โดยเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น มาแสดงถึงวิธีการทำให้ดูหรือพานักเรียนไปศึกษาดูงานยังสถานที่จริง

4. การลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญ

5. วิเคราะห์คำนวณต้นทุน ขั้นตอนนี้สามารถใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองศึกษาจากผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การระดมกำลังสมอง การอภิปราย

6. การจัดจำหน่าย ทำเลที่ตั้งร้านขั้นตอนนี้สามารถใช้วิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองศึกษาจากผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การระดมกำลังสมอง การอภิปราย

ขั้นที่ 7 ประเมินผล

ประเมินผลงานโดยใช้แบบประเมินผลงานโดยจะประเมินในด้านความสวยงาม ความประณีต ความคิดสร้างสรรค์ ความแข็งแรง

ประเมินพฤติกรรมการทำงานโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม ซึ่งจะสังเกตในด้าน ความสนใจ ความตั้งใจ ความพอใจในผลงาน การแก้ไขผลงาน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเพาะเลี้ยงปลา ของนางบรรจง อิ่มอุไร

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของสังคม

จากการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านคลองมะนาวสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ การประมงออกเรือหาปลา วางอวนกุ้ง – ปู และอาชีพที่น่านจะทำรายได้ให้แก่ประชาชนที่อยู่ชายฝั่งทะเลได้แก่ การให้บริการการท่องเที่ยว แต่ขณะนี้ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และภาคเอกชนการตลาด

รายได้โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงขั้นต่ำ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากนอกระบบ กับธนาคาร

ด้านสังคม

สภาพชุมชนเป็นชุมชนชนบทดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสามัคคีในกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยเหลือกันในหมู่คณะและเครือญาติ

ด้านการศึกษา

มีโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับต่ำประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและไม่ได้ศึกษาต่อทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นที่ต้องการความรู้และทักษะเฉพาะด้านได้

ด้านประชากร

การเพิ่มของประชากร คนในท้องถิ่นได้คู่สมรสในท้องถิ่นเดียวกัน มีการอพยพครอบครัวมาจากต่างถิ่น และต่างประเทศ ด้านสุขภาพอนามัยบางส่วนยังมีการรักษาตนเอง(หมอชาวบ้าน) มีอนามัยประจำตำบล มีโรงพยาบาลประจำอำเภออยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 28 กิโลเมตรและจังหวัดซึ่งอยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านประมาณ 45 กิโลเมตร

ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่ง ที่ราบเชิงเขา ส่วนพื้นที่ราบลุ่มมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก มีแหล่งน้ำ มีฝนตกชุก เกือบตลอดปี ส่วนที่ราบบริเวณชายฝั่งนั้นกำลังกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการใช้สารเคมีต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตในบริเวณนั้น

การสื่อสารและการคมนาคม

สำหรับการสื่อสารและการคมนาคมของหมู่บ้านคลองมะนาวนั้นค่อนข้างสะดวกสบายเนื่องจากมีถนนสายหลักลาดยางตัดผ่านมีรถโดยสารวิ่งผ่านอยู่ตลอดเวลาในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลาทำให้สามารถใช้วิทยุโทรทัศน์ในการรับฟังข่าวสารได้อย่างสม่ำเสมอ

การกำหนดประเด็นปัญหา

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นดังนี้

1. ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน
2. สภาพแวดล้อมกำลังเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่ของผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
3. นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาขาดทักษะในการประกอบอาชีพอิสระ
4. ขาดความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศ
5. ครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับต่างๆ ยังขาดความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาชีพที่หลากหลาย
6. โรงเรียนขาดอัตรากำลังครูขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอน ได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ

7. ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวกำพูชา

สรุป

ผลการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลทั้ง 5 ด้านและกำหนดประเด็นปัญหาได้แล้วสามารถนำมาผลสรุปถึงแนวโน้มในการพัฒนาดังนี้

1. ด้านความรู้ ควรจัดให้มีการรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 เทคโนโลยีการเกษตรและประมง
 - 1.2 การตลาดและสหกรณ์เบื้องต้น
 - 1.3 การใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี
 - 1.4 การใช้สารเคมีทางการเกษตรและการประมง
2. ด้านลักษณะนิสัย
 - 2.1 เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วผู้เรียนสามารถในการทำงาน
 - 2.2 มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานในท้องถิ่นได้
 - 2.3 มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

จากการศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาแล้ว จังหวัดตราดน่าจะเน้นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางการเกษตร การประมง การตลาดและสหกรณ์

นอกจากนี้ควรปลูกฝังเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ บรรพบุรุษ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากประเด็นปัญหาที่พบข้างต้นสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการจัดหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยหลักสูตรนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้คือ

1. ให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีการประมง จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนสาธิตวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและบอกการรักษาทรัพยากรน้ำได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง
3. ผู้เรียนบอกวิธีใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุดได้อย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน
4. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องหลักการใช้สารเคมีทางการเกษตร การประมงอย่างถูกวิธีและไม่ทำลายสภาพแวดล้อม

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหา

เมื่อนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละด้านมาพิจารณาร่วมกันและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว เราสามารถกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้

1. หลักการบริหารงาน
2. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการทำงาน
3. หลักการจำหน่ายสินค้าทางการประมง
4. เทคโนโลยีการประมง(การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ)
5. การรู้จักและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหา

เมื่อเราได้คัดเลือกเนื้อหาไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3 ต้องนำเนื้อหามาจัดลำดับตามหลักการในที่นี่ขอยกตัวอย่างการจัดลำดับเนื้อหาในเรื่องการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเราสามารถจัดลำดับหัวข้อของเนื้อหาได้ดังนี้

1. การเตรียมพื้นที่และเตรียมอุปกรณ์
2. การคัดเลือกพันธุ์ปลา

3. การเลี้ยงและการดูแลรักษา
4. การจัดจำหน่าย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

1. การอภิปราย
2. เชิญวิทยากรมาบรรยาย
3. ใช้สถานการณ์จำลอง
4. กรณีตัวอย่าง
5. การศึกษานอกสถานที่
6. กระบวนการกลุ่ม
7. การระดมกำลังสมอง
8. ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
9. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
10. การใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลา

1. แบ่งกลุ่มเพื่อศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล อภิปราย เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่เตรียมดิน เตรียมบ่อ เตรียมอุปกรณ์ วัสดุผล
2. การอภิปรายกลุ่มศึกษาดูงานจากสถานการณ์จริง ทดลองปฏิบัติ ปฏิบัติการจริงหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ปลา
3. พานักเรียนไปศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการดำเนินการ การจัดการเกี่ยวกับเลี้ยงปลาเก่าและร่วมกันสรุปผล
4. แบ่งกลุ่มเพื่อศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาเก่าจากสถานประกอบการ ห้องสมุด และร่วมกันอภิปราย สรุปผลถึงวิธีการและแนวทางการเลี้ยงปลา
5. เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถทางการใช้ยาและสารเคมี มาบรรยายการใช้ยาและสารเคมี ที่ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม
6. แบ่งกลุ่มเพื่อศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล อภิปราย เกี่ยวกับการจำหน่ายปลาเก่าและร่วมกันสรุปผลถึงวิธีการและแนวทางการจัดจำหน่ายปลา
7. แบ่งกลุ่มเพื่อดำเนินการเลี้ยงปลาตามวิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลมาแล้ว

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลความสามารถจากความตั้งใจ ในการศึกษาดูงาน การเอาใจใส่
ขณะให้ศึกษาดูด้วยตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม และดูผลงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แบบ
สังเกต และแบบประเมินผลควบคู่กันไป

ทดสอบความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ วิธีการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยใช้แบบทดสอบ